

Про помсту княгині Ольги (скорочено)

Нестор Літописець

Ольга перебувала в Києві з сином своїм, маленьким Святославом, а воєводою був Свенельд. Сказали ж деревляни (перед тим убивши чоловіка Ольги – князя Ігоря, коли він приходив збирати в них данину): "Ось убили ми князя руського. Візьмемо жінку його Ольгу й віддамо за князя нашого Мала. І Святослава візьмемо і зробимо йому, що хочемо". І послали деревляни 20 кращих мужів своїх у човнах до Ольги, і пристали вони до берега під Боричевим узвозом. І повідомили Ольгу, що прийшли древляни, і покликала їх Ольга до себе і сказала їм: "Добрі гості прийшли". І відповіли древляни: "Прийшли, княгине". І спитала їх Ольга: "Кажіть, чого прийшли сюди?" Відповіли ж древляни: "Мужа твого ми убили, бо був твій муж, як вовк, розкрадав і грабував, а наші князі добрі, бо вони лад навели на древлянській землі, — вийди заміж за нашого князя Мала". Сказала їм Ольга, що їхня промова їй сподобалася і що їм зроблять велику честь, понесуть у човнах на гору, а сама звеліла викопати велику й глибоку яму на дворі.

На ранок, сидячи в теремі, послала Ольга по гостей. І прийшли кияни до них, і сказали: "Кличе вас Ольга для шани великої". Вони ж відповіли: "Не поїдемо ні на конях, ні на возах і пішки не підемо, а тільки понесіть нас у човні". І понесли їх у човні. Вони ж сиділи, пишаючись. Принесли їх у двір до Ольги, і, як несли, так і кинули їх в яму разом із човном. І, схилившись над ямою, спитала їх Ольга: "Чи добра вам честь?" Вони ж відповіли: "Гірше Ігорової смерті". І звеліла Ольга засипати їх живими, і засипали їх.

І послала Ольга до древлян знову, і сказала їм, щоб спочатку прислали до неї найкращих людей, щоб із честю провели її до свого князя. Почувши про це, древляни вибрали кращих мужів і прислали до неї. Коли ж древляни прийшли, Ольга звеліла приготувати їм омовіння, кажучи так: "Помившись, прийдіть до мене". І розтопили піч, і влізли древляни, і почали митися. Тоді зачинили за ними піч. Ольга звеліла зачинити їх, і в тому вогні згоріли всі.

І послала Ольга до древлян із словами, що вона вже йде до них. Вони ж, почувши те, навезли медів багато і заварили їх. Ольга ж, узявши з собою малу дружину, пішла на могилу і плакала там за мужем своїм. І спитали древляни Ольгу: "А де наша дружина, яку ми послали до тебе?" Ольга ж відповіла: "Іде вона за мною з дружиною мужа мого". І коли стали п'яними деревляни, звеліла отрокам своїм пити за них, а сама відійшла вбік і звеліла дружині вбивати древлян. І посікли їх п'ять тисяч. А Ольга повернулась у Київ і зібрала військо.

В літо 946 р. Ольга із сином своїм Святославом зібрала багато хоробрих воїнів і пішла на древлянську землю. І вийшли древляни супроти неї. І воїни Ольги перемогли

древлян. Древляни ж побігли і зачинилися у своїх містах.

Ольга ж ринулася із сином до міста Іскоростеня, бо жителі його убили її чоловіка, і стала із сином своїм навколо міста, а древляни замкнулися в стінах і хоробро билися, бо вони знали, що самі убили князя і на що себе прирекли. І стояла Ольга все літо і не могла взяти місто. І замислили так: княгиня послала в місто людей зі словами, що вона нібито вже більше не хоче мститися їм, а хоче тільки взяти невелику данину і, помирившись з деревлянами, піти геть. Ольга попросила, щоб вони дали їй від двору лише по три голуби і по три горобці. Древляни, зрадивши, зібрали з кожного двору по три голуби і по три горобці і послали до Ольги з поклоном. Ольга ж роздала воїнам — кому голуба, кому горобців — і звеліла до кожного голуба і горобця прив'язати сухий трут, і загорнути його в маленькі хусточки, і ниткою приторочити до кожної птиці. І, коли стало смеркатися, наказала Ольга своїм воїнам випустити голубів і горобців. Голуби ж і горобці полетіли у свої гнізда: голуби у голуб'ятники, а горобці — під стріхи. І тоді спалахнуло все місто. І побігли люди з міста, і звеліла Ольга своїм воїнам хапати їх.

Так вона взяла місто й спалила його, старійшин забрала в полон, інших людей убила, третіх віддала в рабство, решту залишила, щоб платили данину. І наклала на них данину тяжку: платити для Києва і для Вишгорода, бо Вишгород був Ольжиним містом.